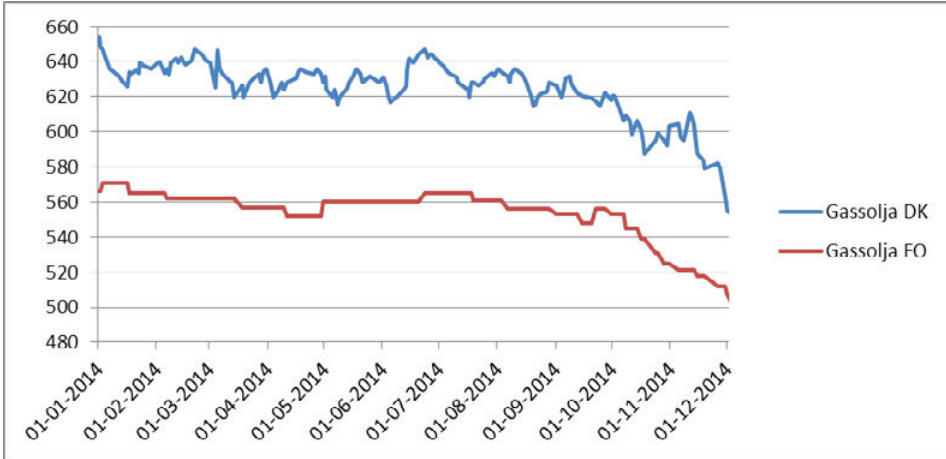

GASSOLJA 2014

Í talvuni omanfyri sæst gongdin í føroysku gassoljuprísunum í ár samanborið við donsku miðalprísirnar. Eitt vektad miðaltal visir, at føroysku oljufeløgini í 2014 hava selt gassoljuna 0,65 krónur biligari fyri liturin enn donsku feløgini. Fyri eitt vanlig føroysk húsarhald, sum brúkar onkunstaðni millum 3000 og 3.500 litrar av gassolju um árið er sparingin millum 1950 og 2270 krónur um árið samanborið við eitt tilsvandi danskt húsarhald. (Kelda: Magn)

– Bensin- og dieselmærknaðurin í Føroyum er so elalítil samanborið við tann danska og hinar evropeisku marknaðirnar. Vit selja brennievni til akførini hjá 48.000 fólki, tað er enn ikki nær námind fólkatálinum í einum miðalstórum evropeiskum býi. Tí selja vit eisini nógv færri litrar enn tey størru útlendsku feløgini og keypa færri litrar inn. Alt tað sum vinnulívsbúskapurin præðikar um størri eindarkostnað í smáum búskapum passar sjálvandi eisini her – keypir tú 100.000 Twix frá eini heilsølu, fært tú eisini biligari prís fyri hvørt, enn um tú bara keypir 90, sigur Hendrik Egholm.

STØÐUGIR PRÍSIR

Føroysku oljufeløgini keypa inn eftir langtíðarsáttmálum, har prísurin er ásettur sum miðalprísurin fyri eitt ávíst tíðarskeið. Tað er orsökini til, at føroysku útsøluprísirnir ikki ávirkast so skjótt sum nógvur aðrar staðir, tá ráoljuprísurin broytist. Á evropeiska meginlandinum er tað nevniliga tað mest vanligi, at feløgini keypa og avrokna brennievni dagliga á marknaðinum, har dagsprísurin á ráolju og á oljuúrdráttum sveiggja í takt.

Fyri tíggu árum síðani staðfesti ein kann-ing hjá Kappingareftirlitinum, at føroysku oljufeløgini høvdu ov stóran vinninga av detailsøluni av bensini og diesel. Ein eitt ára avtala bleiv tá gjord við táverandi oljufelagið Statoil, nú Effen, um at lækka prísirnar. Oljufelagið Shell, sum seinni bleiv til Magn, var ikki við í hesi avtalu, men var sjálvsagt kortini noytt at fylgja henni fyri at kunna varveita kappingarførið. Høvuðsinnihaldið í avtaluni var, at føroysku prísirnir eins og teir donsku í høvuðsheitum skuldu fylgja gongdini í sonevndu Platts-dagsprísunum á altjóða oljumarknaðinum í Rotterdam.

SEINKAÐ SVEIGGI

– Okkara prísir fella og hækka eisini framvegis samsvarandi gongdini á fría marknaðinum. Okkara prísveiggj eru bara nakað seinkað samanborið við evropeiska meginlandið, og sveiggini eru ikki so krøpp, tí vit hava langtíðar keypsáttmálar. Tað er so eisini fyrimumurin av at hava langtíðarsáttmálar, at prísurin er meira stabilur, sigur Hendrik Egholm.

– Fyri samlaðu myndina hevur tað eisini týðning, at Magn hevur eina oljugoymslu, sum er keypt og aloftast eisini goldin. Tá prísirnir á fría marknaðinum falla ógvusliga nærum dag um dag, fáa vit ikki fylgt við í sama mun sum til dømis dansk feløg, sum keypa eftir dagsprísi.

– Hinvegin hevur ongin gagn av ógvusligum prísveiggjum, heldur ikki brúkarin, men eg skilji tó væl, at fólk ilskast, tá tey síggja prísir fella so nógv í eitt nú Danmark,

men ikki so skjótt í Føroyum. Tey, sum fylgja væl við, vita tó, at henda príssetingin kemur væl við hjá brúkarunum her heima, tá ráoljuprísurin fer upp, sigur hann.

KAPPAST UM BUNKRING

Hóast føroysku oljufeløgini hava eina duopolstöðu á lítla føroyska marknaðinum, so eru tey í altjóða kapping, tá tað snýr seg um bunkring av skipum – bæði føroyskum skipum, ið ofta eru í útlenskum havnum, og útlenskum skipum, ið eru í føroyskari havn ella sigla á okkara leiðum.

Men bunkringsoljan er eisini keypt við støði í langtíðarsáttmálum og kappingarførið avmarkað har eftir.

– Tá prísirnir eru støðugir ella á veg upp-eftir, eru vit kappingarfør í Føroyum í mun til londini uttanum okkum, sum vit kappast við um bunkringina. Tá prísirnir falla, sum teir gera nú, eru vit hinvegin ikki eins kappingarfør og kappingarneytarnir uttanlands, sigur Hendrik Egholm.

Onkuntíð hevur ljóðað, at oljufeløg hava bjóðað ávísu reidari serprís, fyri at hesi ikki skulu fara uttanlands at bunkra, men stjórin á Magn vísir staðiliga aftur, at nakar fær serprís fram um onnur frá teimum.

– Skip og fyri tann skyld øll, sum keypa stórar mongdir av brennievni, fáa mongdaravsláttur í mun til listaprísir. Men vit gera ikki mannámun, so øll fáa í so máta somu sømdir, vissar stjórin í Magn um.

DUOPOL UNDIR LUPPI

Stjórin á Magn sleppur tó ikki undan, at feløg í monopol- ella duopolstöðu altíð verða hugd at við atfinningarsomum eygum, tí ivi altíð kann sást um, hvørt tey eru í veruligari kapping ella ikki.

Ofta verður sagt, at duopol er verri enn monopol, serliga um annað felagið hevur veikari grundstöði enn hitt. Tí tá er lagamanni hjá tí sterkara felagnum bara at lata tað veikara leggja prísir á einum støði, ið fær raksturin hjá hesum felagnum at hanga væl saman. Tá hongur raksturin sjálvsagt uppáftur betur saman hjá tí sterkara felagnum, sum tiskil bara kann hella seg afturá og skúma róman omanav.

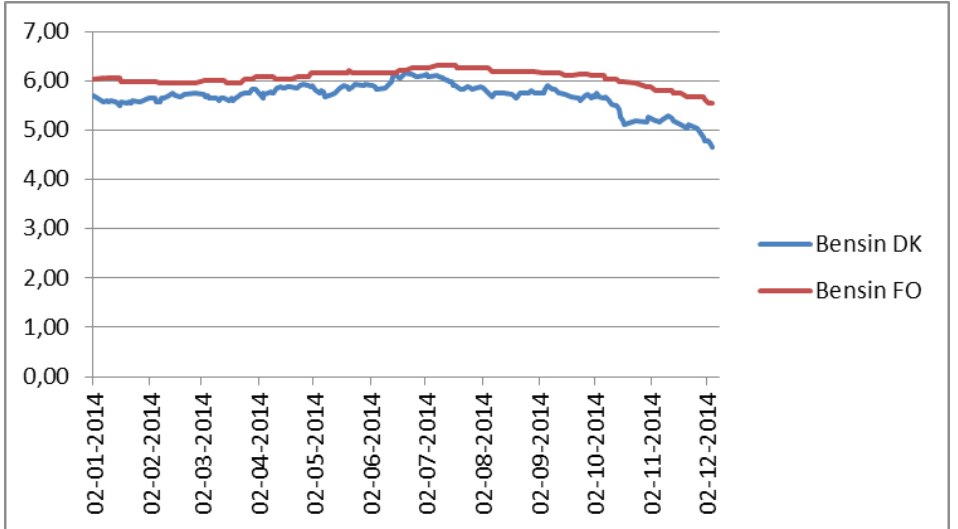
Hendrik Egholm er ikki óvanur við at mæta illgruna av hesum slagnum og hevði eisini sjálvur helst viljað, at marknaðurin var so stórur, at rúm var fyri kapping millum fleiri aktørar, so tað slapst undan slíkum gitingum.

Men hann heldur tó, at tøluni tala fyri seg og visa, at føroysku oljufeløgini ikki hava nakran óvanligan ella illgrunasaman ágóða av teirra serstöku kappingarstöðu.

KUNDU TJENT MEIRA

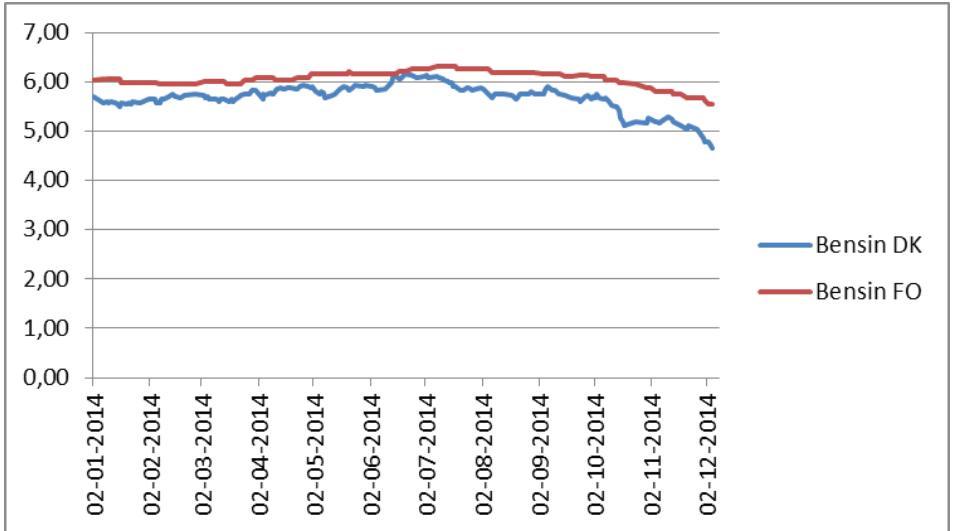
– Hygg at avlopunum hjá føroysku olju-

DISEL

Prísurin á diesel er hægri í Føroyum enn í Danmark., tá skattir og avgjöld eru frároknað. Í miðal hevur prímunurin verið 22 oyru liturin sæð yvir alt árið, men í lötuni kostar diesel góð 60 oyru meira fyri liturin í Føroyum enn í Danmark. (Kelda: Magn)

BENSIN

Bensinið er eisini dýrari í Føroyum enn í Danmark, tá skattir og avgjöld eru frároknað í báðum londum. Í miðal hevur føroyski liturprísurin á bensini ligið 37 oyru omanfyri tann danska, men júst nú liggur hann 91 oyru omanfyri. (Kelda: Magn)

feløgnum, og sammet tey við avlopini hjá oljufeløgum uttanlands, og eisini við onnur stór feløg í Føroyum. Magn hevur árlegar umsetningar á millum 700 og 860 milliónir krónur, og góðar 20 milliónir liggja eftir. Samstundis eru prísirnir á gassolju biligari og á diesel og bensini eitt lítið vet hægri enn á einum stórum marknaði sum tí danska. Hetta gevur í hvussu so er ábendingar um, at vit eru hampuliga effektiv.

– Hóast duopolstöðuna, so er tað, sum áður nevnt, ein sannroynd, at okkara gassolja er sera bilig. Um vit bara høvdu havt danskar prísir á gassolju, tá skattir og avgjöld eru drigin frá, so høvdu nógvur milliónir krónur eyka ligið á botnlinjuni hjá Magn. Vit selja einar 80 milliónir litrar av gassolju um árið, harav tær umleið 36 milliónirnar fara til húsarhaldini. Prímunurin millum okkum og donsku feløgini er í lötuni 46 oyru fyri liturin. Tað merkir, at vit høvdu tjent 16-17 milliónir krónur meira um árið, um vit høvdu danskar gassoljuprísir. Tá er at siga, at prímunurin millum bæði londini vanligi er størri enn 46 oyru fyri liturin, og í ár hevur hann í miðal verið 65 oyru – so í veruleikanum høvdu vit kunna tjent 23-24 milliónir krónur eyka í

ár bara upp á húsarhaldini, um vit brúktu danska listaprísir. Tóku vit skipini við, var talið sjálvandi nógv størri, tí sjálvt um skip og aðrir stórkundar fáa mongdaravsláttur bæði í Føroyum og í Danmark, so verður avslátturin latin við støði í listaprísinum í teimum einstøku londunum, sigur Hendrik Egholm.

VARIN PRÍSSETING

Hann heldur tiskil ikki, at ofta ógvusligu atfinningarnar ímóti føroysku oljufeløgnum og skuldsetingarnar móti teimum fyri at gera sær dælt av duopolstöðuni eru rættvisar.

– Fyri mitt viðkomandi kann eg siga, at tað, at vit hava eitt duopol, ger, at Magn ansar óluksálaga væl eftir, hvussu vit prísáseta vørna, og at prísirnir eru rættvisir – bæði sammett við onnur lond, havandi okkara lítla og fjarskotna marknað í huga, og við aðrar vørur í Føroyum. Men tað er eftir mínum tykki burturvið at vænta, at vit hava somu diesel- og bensinprísir í Føroyum sum í Danmark, sama um vit hava duopol ella fimm oljufeløg, ið kappast – samlaða nýtslan í øllum Føroyum vil framvegis vera minni enn í Hvidovre ella Herlev, sigur Hendrik Egholm.

FAKTA

Tey bæði føroysku oljufeløgini Magn og Effen sita við hvør sínum helmingi á marknaðinum – umsetningurin hjá Magn er tó eitt vet hægri enn hjá Effen – og prísirnir á øllum oljuúrdráttunum, sum feløgini selja, fylgjast javnt at. Í fjør hevði Magn ein umsetning – nettosølu – á slakar 850 milliónir krónur, og ársúrslitið var beint omanfyri 20 milliónir krónur, tá 6 milliónir krónur vór goldnar í skatti. Effen umsetti fyri slakar 762 milliónir krónur í fjør, og úrslitið var beint niðanfyrir 20 milliónir krónur, tá 5 milliónir krónur vóru goldnar í skatti.